

...hogy gondolataink jó szellem

E lőször 1947 tavaszán me-
dikusként, a harmadév
után kerültem a nyíregyházi
kórház sebészetre. A rekonst-
rukciók folytán már rég lebon-
tott, volt szemészeti osztály
épületében laktam. A sebészet
osztályvezető főorvosa dr.
Körmeny-Ékes György, alor-
vosok: Károlyi László,
Baszaráb László és Szabó Já-
cint voltak. Előttem pár héttel
érkezett a kórházba dr. Eisert
Árpád.

Egyik szép nyári délután
céltalanul csellengtem a kór-
ház udvarán. Láttam, hogy jött
a mentő, majd rövidesen
„indult a műtő”. Fölmentem
az épületbe. Egy „acut vakbe-
lest” hoztak Vencsellőről, köz-
épkorú parasztembert.
„Ráérsz, Gyuszi?” – kérdi tő-
lem Eisert dr., miközben tová-
bb „mosakodott”. Rövide-
sen már altattam is étterrel, és
pár perc után már kidobta a
vakbelet. Úgy emlékszem,
hogy az egyik műtősfő volt az
asszisztens. Persze ott volt még
a csodálatos műtősnő, Zsuzsa
nővér. Szóval akkor nem volt
nagy „lacafaca”, örömmel dol-
goztunk...

Műtét után Eisert doktor
„kimosakodva”, hagyomá-
nyos meggyfa szipkájából el-
szívta a második slukkot, lát-
ja, hogy ott van az előkészítő-
ben az egyik medika is, aki
szintén a sebészet
„könyvezett”. Azt mondja ne-
kem Eisert dr.: „menjetez ki a
Sóstóra és igyatok meg vala-
mit az én egészségemre is,
most kaptam a beteg hozzátar-
tozójától.” S közben a kezem-
be nyomott tíz forintot.

Aztán vége lett a nyárnak,
és én visszamentem az egye-
temre. 1949-ben már mint
„szigorló” léptem be a kórház-
ba. Az akkori szigorlók több-
sége később mind Szabolcs-
ban helyezkedett el. Csizsár
Gusztó a mátészalkai kórház
belgyógyász főorvosa lett.
Mitró János gyermekgyó-
gyászként több szabolcsi mun-

Életünk alakulását, sorsunk időnkénti gyors, vagy lassú formálódását a jó, vagy akár a rossz felé – amit általában csak később tudunk kellő kritikával nézni –, gyakran apró dolgok, jelentéktelen események befolyásolják. 1999-ben a karácsonyi ebéd után barátunk mutatott egy 1953-ban készült fényképet. Az indított el bennem egy gondolatsort. Ebből lett az első írásos visszaemlékezésem. A képen látható személyek többségükben a nyíregyházi kórházhoz kötődtek. Én is ott dolgoztam fiatal éveimben tíz esztendő. A kórház sok kiváló orvosára és sok más volt munkatársamra ma is hálával és szeretettel gondolok.

kahelyen dolgozott, Dolinai
Vladi később mint bőrgyó-
gyász és nemibeteg-gondozó
tette működését ismertté.
Tóth Pista (alias Pocós)
Almássy főorvos mellett tanu-
lta a rtg. szakmát és Mátészal-
kán lett radiológus főorvos,
Csokonay „Józsikánk” gyer-
mekgyógyász lett és Szabolcs-
ban működött. Aztán voltam
én, a legfiatalabb, aki majd a
belgyógyászaton tevékenyked-
tem. Egy év múlva jött az új ge-
neráció, Illyés Ernő (Bumbi),
aki sebész lett, majd Németor-
szágban talált munkahelyet, és
Nyilas Gyurka barátom, aki
Péterffy főorvosnál szerzett
fül-orr-gégész szakképesítést,
majd a fehérgyarmati kórház-
ban lett osztályvezető főor-
vos. Balogh Laci, aki
Hajdúdorogról jött, majd oda
is ment vissza a belosztályi te-
vékenykedése után.

A szigorló mindig az osztá-
lyos főorvos, vagy az adjunktus
közelségében kellett, hogy
tartózkodjon. A reggeli vizit
előtt a nővéreknek segít az
osztályos kisebb munkákban.
A nagyvizitnél figyel, ott ok-
tatják a szakmára és tanulja a
viselkedést, etikát. Néha kér-
dez is. Aztán ismét az osztá-
lyos munkában vesz részt,
vagy műtéti szakmáknál asz-
szisztál, altat. A délután sza-
bad, készülés a soron követke-
ző vizsgára, vagy udvarolhat.
Mindnyájan szegények vol-
tunk, de fejünk felett fedél

volt. A kórháztól ingyen kap-
tunk ebédet, az osztályos fő-
nővértől köpenyt, nadrágot és
inget. A reggeli és a vacsora
szükségen mindig kijutott az
osztályos nővérektől. Tudták,
hogy a mindig éhes szigorlót
etetni kell, akkor szíveseb-
ben is segítenek nekik. Vidék-
en a lakosság nem éhezett, a
kórházban fekvő betegnek
gyakran hozták a jó hazai éte-
leket, a kórházi adag így fenn-
maradt.

A kórházban számunkra
nagy segítség volt, hogy men-
tőzhettünk. Ez némi pénzt is
jelentett. A háború után a
mentőállomások szervezetle-
nek, a kocsiállomány hiányos
és rossz, a felszerelések gyat-
rák voltak. Az országban or-
voshiány volt. Aki használha-
tó volt, az nem a mentőkhöz
ment állásba. Úgy emlékszem,
hogy a valódi szervezés és a
használható orvosi állomány
beállítása az 50-es évek elején
kezdődött. A 40-es évek má-
sodik felében a nyíregyházi
kórház mentőállomásán egy
elnyúlhatatlan, háborút kiszol-
gált, 4 kerék meghajtásos
amerikai dodge volt, és ahhoz
egy sofőr. A mindig ügyeletes,
csodálatos teherbírási Nagy
Jóska és a szintén mindig szol-
gálatos ápoló, a János. Csak a
későbbi években állt szolgál-
latba egy másik sofőr is. Nagy
Jóska zömök, csupa izom, jó-
indulatú gyerek volt, aki sze-
rencsésen megjárta a II. vilá-
g-

háborút, és pár évvel idősebb
is még, mint mi. Tele tapasztal-
lattal és mindig beszélgető
kedvvel. Bizony kellett is
gyakran az éjszakai menetnél,
amikor a fáradtságtól elálmo-
sodhatott. Tapintatos modorá-
val és józan paraszti eszével
segített nekünk. Mi készítet-
tük a napi beosztást, és ha a
mentőápoló, aki a telefont is
kellette, felvette a hívást, és
olyan beteghez vagy sérülthöz
kellett menni, vagy olyanhoz
hívtak, akinek a hozzátartozó-
ja kérte, hogy orvos is menjen
a kocsival, úgy azonnal indul-
tunk. Ezért valami csekély
pénzt is kaptunk... Szerettünk
mentőzni.

A mentőknél szerzett kis
pénzzel néha elmentünk egy
vendéglő vacsorára. De vásá-
rolni, valami komolyabb ruha-
neműt venni már nem lehetett,
annyi pénz nem jött össze so-
ha. Mégis vidáman, szinte pa-
nasz nélkül éltünk. Szerettünk
szigorlónak lenni. Annyira,
hogy néhány alkalommal viz-
sgát halasztottunk. Főleg azért,
mert nem készültünk fel időre.
Én is halasztottam, bár sze-
génységem sürgetett volna. A
kényelem, a minimális fele-
lősség, a langyos posvány la-
zaságot eredményezett. Míg
egyszer csak az akkori kórház-
igazgató, dr. Zempléni Béla
minden szigorlót, indexével
együtt berendelt szobájába.
Ellenőrizte, hogy kinek mi-
lyen vizsgája van meg, és ulti-
mátumszerűen meghatározta,
hogy záros határidőn belül ki
mikor tegye le a következő
vizsgát. Máskülönb le is út,
fel is út. Hát, bizony kellett ez
a kis szigor. Fél éven belül en-
gem is avattak.

Az egyházi rendekhez tarto-
zó ápolónővérek, a katolikus
apácák és a református diako-
nissza nővérek leváltása 1948-
ban vagy '49-ben történt. Én
mint medikus, még dolgoztam
velük. A nyíregyházi kórház-
ban a sátoraljaújhelyi és a
gyulai nővéreképző iskolából

lengje körül őket és azt az időt!

jöttek a frissen képzett nővérek, hogy az apácák és a diakonisszák munkáját átvegyék. A nővérek közül többen határoztak úgy, hogy az egyházi rendből „kiöltöznek” civil ápolónővérek. A szakmát és a betegeket féltő főorvosok örültek ennek, ők lettek az ápolás stabil, megbízható magjai. Viselkedésükön, mozgásukon, munkájukon még hosszú évek múlva is észre lehetett venni a több éves vallásos, rendi hatást. Ha ők éjszákáztak, még ha volt is 1-2 nehéz beteg az osztályon, nyugodtabb lehetett az ügyeletes orvos, mert tudásukkal, lelkiismeretes éberségükkel mindenre odafigyeltek. De ha ők ébresztettek éjjel, akkor ugrani kellett, mert biztosan baj volt, főlegesen nem szóltak. Munkájukra mindig számíthattunk.

A belgyógyászatban maradt Ilona nővér, civil neve: Szabó Ilona. Később osztályos főnővér lett, és férjhez is ment. Jó-

sága, megbízhatósága, figyelme mindenre kiterjedt. Hasonlókat mondhatok Ella nővérről is, akire szintén nagy szeretettel emlékszem. Ő törekenyebb és idegileg is sérülékenyebb volt. Tőlük idősebb és apáca volt a Mariann nővér. Civilként is ritkán mosolygott, de a szeretet sugárzott belőle. Remélem, öregségükben is megsegítette őket az Isten.

A belosztályon dolgozott Ida nővér is, aki jókedélyével és harsányabb nevetésével még a súlyos beteget is felvidította. A kis Paschek Piroskát szelíd mosolyával, piros arcával és precíz munkájával, mindenki szerette. Ő volt az, aki egy öngyilkost élete kockázatásával próbált megmenteni. És Vera nővér, aki szép megjelenésével és határozottságával nyugtatóan hatott a betegekre.

Tisztelettel és megbecsüléssel emlékszem az osztályos takarítónőkre is, akik minden hajnalban a város távoli részéből gyalog jöttek be, hogy mi-

re kezdődik az orvosi, ápolási munka, már tisztaság legyen. Takarították azt a sok szennyet gépek, és a ma kapható hatásos és finom takarítószerrel nélkül. Cipelték a hátukon a mosodába a szennyes ruhát. Talán el sem hiszik a mai fiatalok, hogy ezek a takarító lányok, asszonyok milyen nehéz munkát végeztek. Naponta kétszer-háromszor mindkét kezükben egy-egy 15-20 literes edényben, duplafalú badel-lában vitték a forró ételt a konyháról az osztályokra. Reggel a teát, kávét, délben a leveseket, főzelékeket és a többi ételt. Este szintén. Nem kocsival át a hosszú udvaron és föl az emeletre. Csak a főépületben volt lift. Télen, nyáron, esőben és síkosságban vitték a 15-20 kilós forró edényeket, ami még a lábszárukat is égethette, ha ügyetlenek voltak. A belosztályról Ancikára és Bagamérinéra emlékszem, ott dolgoztak éveken át. Erősek és mindig jókedvűek voltak. Feleségemtől néha még ma is elhangzik az a válasz, ha megkérdezem, hogy mi van ebédre, amit gyakran Ancikától hallottam a hasonló kérdésre: „pörgölt tárgonyával”, és csak úgy hömpölygött belőle a nevetés.

Van még valaki, akiről meg kell emlékezem. Bár nem volt kórházi alkalmazott, de annyira együtt élt a kórházzal, mint talán senki más. Külön státusa volt. „Gál úr a kórházi borbély”. Resteltem, de a keresztnévét akkor sem tudtam és most sem tudom. (Lajos: a szerk.) De így voltak ezzel sokan mások is. Tízéves kórházi működésem után kb. 15 évvel Sarvay főorvost látogattam meg, aki műtét után az urológián feküdt. Gál úr még akkor is a kórházban dolgozott. Örömmel üdvözöltük egymást. Ő volt az, aki mindent látott és tudott a kórházban, és Gál úr ezt szolidan, diszkréten viselte. Reggeltől estig bent

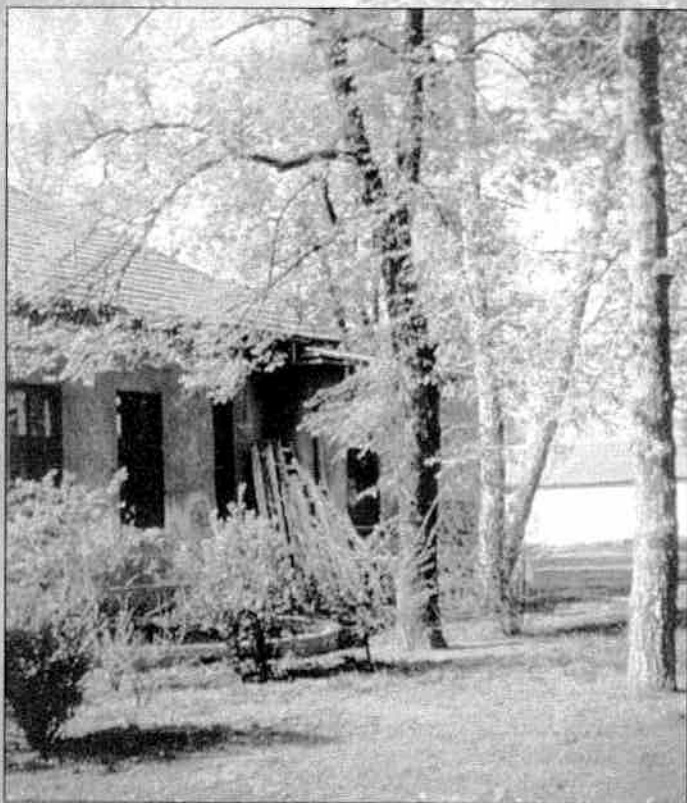

Dr. Dolinay Vladimir

volt. Nyírt és borotvált, főorvosokat, másodorvosokat, tisztviselőket és könnyű, valamint nehéz betegeket. Már reggel 7 órára ment a szülész alorvoshoz – főépület. Háromnegyed nyolcra hozzám a belre. Közben talán a bőrosztályon megborotvált valakit. Egész nap az osztályok között lótot-futott. A nővérek is hívták néha sürgősen, hogy „jöjjön már Gál úr, a 17-ben van egy súlyos beteg, borotválja meg, még mielőtt...” Hiszen úgy illik, hogy borotváltan kerüljön az Úr színe elé”. A sok lótas-futás miatt ragadt a tisztességes nevéhez előnévként a szalad szó. Így lett belőle Szaladgál, amit mosolyogva, nem megsértődve viselt.

Még sok személyre, barátokra, munkatársra emlékszem. De velük kapcsolatban most nincs bennem semmi érdekes, olvasmányosnak tűnő emlék. Úgy gondolom, hogy a 40-50 évvel ezelőtti nagyfokú szegénységünk és az akkori egészségügyi politika helytelen iránya okozta azt, hogy gyakran elmaradt munkatársaim elismerése, jutalmazása. De legalább annyit, hogy ezzel az írással emlékezzünk barátainkra, munkatársainkra, és hogy gondolataink jó szelleme lengje körül őket és azt az időt.

Dr. Tar Gyula

Szemészet a II. világháború után